

Stanowisko Copa- Cogeca w zakresie działań na rzecz klimatu

#FarmersClimAct

Bruksela, 28 sierpnia 2019 r.

Środowisko i klimat

copa***cogeca**
european farmers european agri-cooperatives

STRESZCZENIE

To europejscy rolnicy, właściciele lasów i ich spółdzielnie w pierwszej kolejności odczuwają wpływ zmian klimatu. Dlatego też żaden z członków europejskiej społeczności rolniczej nie zaprzecza ich istnieniu. **Angażujemy się we wdrażanie porozumienia paryskiego i wspieramy jego realizację, uważając je za zasadniczą część europejskiego i światowego programu politycznego.** Nie uda się jednak osiągnąć jego celów bez sektora rolnego i leśnego. W debacie publicznej musi znaleźć się miejsce dla głosu rolników, by powstrzymać rozprzestrzenianie zniekształconego obrazu sektora. **Żaden inny sektor w Europie nie będzie w stanie naturalnie usuwać emisji z atmosfery, wspierając jednocześnie rozwój gospodarki opartej na surowcach pochodzenia biologicznego i gwarantując bezpieczeństwo żywnościowe.**

Unijny model rolniczy opiera się na zróżnicowanych, lokalnych i rodzinnych gospodarstwach, które należą do najwydajniejszych systemów rolniczych na świecie. Dzięki temu sektor rolny w UE zwiększył swoją ogólną produktywność o 25% od 1990 r. przy jednoczesnej redukcji emisji gazów cieplarnianych o 20% w tym samym okresie. **Rolnictwu udało się pogodzić jednocześnie zmniejszenie wpływu na środowisko ze wzrostem produkcji. Niemniej jednak, dalsze działania na rzecz udoskonalania dostosowywania się do skutków zmian klimatu i promowania działań na rzecz ich łagodzenia są konieczne już teraz i będą również wymagane w przyszłości.**

Istnieje już wiele rozwiązań oraz przykładów najlepszych praktyk (wizyta www.farmersclimact.eu). Brakuje tylko silnego wsparcia politycznego i społecznego. Szacuje się, że w ramach bieżącej polityki dalsze redukcje emisji w sektorze będą nieznaczące (między 0,5 a 3% do roku 2030). **Jedynym sposobem szybszego zmniejszenia emisji z rolnictwa bez wywierania presji na produkcję, co mogłoby przyczynić się do ucieczki emisji, jest wprowadzenie zachęt do podejmowania działań łagodzących. Wszystkie wysiłki prowadzące do zmniejszenia poziomu emisji unijnego rolnictwa inne niż zachęcanie i poszerzanie usług doprowadziłyby do skurczenia się unijnego sektora rolnego oraz do utraty przez niego konkurencyjności.**

Wyjątkowa rola, jaką odgrywa rolnictwo w działaniach na rzecz klimatu - co zapisano w porozumieniu paryskim - musi zostać potwierdzona w programie kredytów węglowych. Możliwość stworzenia dodatkowego źródła dochodów dla rolników za pośrednictwem kredytów węglowych wypłacanych z prywatnych środków, pozwoliłaby w sposób zrównoważony zwiększyć produktywność gospodarstw zgodnie z celami w obszarze działań na rzecz klimatu oraz różnorodności biologicznej gruntów.

Jakiegokolwiek osłabienie dotychczasowej unijnej ochrony produktów rolnych mogłoby umniejszyć znaczenie wysiłków na rzecz zmniejszenia emisji, przede wszystkim w sektorze hodowlanym, i mogłoby się przyczynić do tego, że nie udałoby się doprowadzić do redukcji emisji na świecie. W związku z tym, że działania na rzecz klimatu powinny mieć charakter priorytetowy, to kwestia ta powinna znaleźć się we wszystkich umowach handlowych. Stworzenie ram klimatycznych dla polityki handlowej może nawet pozwolić partnerom na łatwiejsze prowadzenie wymiany handlowej, wykorzystanie przewagi komparatywnej i zwiększenie dobrobytu gospodarczego.

NASZE ZOBOWIĄZANIA

Zmiany klimatu mają wpływ na życie każdego rolnika, bez względu na to, w której części świata mieszka. Już dziś wpływają na nasze życie, kształtują nasze wspólnoty oraz nasze państwa. W przyszłości będą to robić w jeszcze większym stopniu. Zjawiska pogodowe będą występować coraz częściej i będą coraz bardziej ekstremalne; temperatura wzrasta, a poziom emisji gazów cieplarnianych jest wyższy niż kiedykolwiek wcześniej. Jeśli nie zostaną podjęte działania, to średnia temperatura jeszcze w tym stuleciu może się podnieść o ponad 3 stopnie. Produkcja żywności będzie narażona na coraz bardziej ekstremalne warunki pogodowe. Trudno będzie utrzymać obecną wydajność produkcyjną. Relokacja produkcji żywności może doprowadzić w niektórych regionach do porzucania ziemi oraz pustynnienia, co może prowadzić w konsekwencji do zwiększenia obszarów uprawnych o tereny, na których obecnie rosną lasy.

Europejscy rolnicy, właściciele lasów oraz zrzeszające ich spółdzielnie są zaangażowani w realizację zapisów porozumienia paryskiego¹ oraz celów zrównoważonego rozwoju ONZ². Wspólnie walczymy o:

* **ograniczenie wzrostu światowej temperatury o 1,5°C w stosunku do temperatury sprzed epoki przemysłowej, aby nie wpływał on na zmniejszenie bezpieczeństwa żywnościowego;**

* **zwiększenie naszych zdolności dostosowania się do zmiany klimatu za pomocą m.in. zarządzania zasobami wodnymi, ochrony gruntów, hodowli roślin i zwierząt, zarządzania i zdrowia oraz poprzez wspieranie wszystkich trzech filarów zrównoważoności (środowiskowego, społecznego i ekonomicznego);**

* **zoptymalizowanie naszych zdolności w zakresie łagodzenia skutków zmiany klimatu i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Dążymy do tego poprzez stosowanie dobrej praktyki rolnej i zwiększenie efektywności klimatycznej produkcji żywności;**

* **wzmocnienie naszej odporności oraz zdolności dostosowania się do wydarzeń będących skutkiem zmian klimatu oraz katastrof naturalnych i o optymalizację**

zdolności człowieka do łagodzenia zmian klimatu, dostosowywania się do nich oraz zmniejszania ich skutków.

* **wspieranie transformacji biogospodarczej i pomoc dla innych sektorów w zakresie łagodzenia zmian klimatu poprzez produkcję zrównoważonych, odnawialnych zasobów.**

Uznanie dla korzystnych inicjatyw, a także ich wynagradzanie i wspieranie są warunkiem wstępnym do tego, by sektor mógł sprostać niezwiązanym z rynkiem oczekiwaniom społecznym.

W październiku 2014 roku rządy i głowy poszczególnych państw porozumiały się w zakresie wyzwań związanych ze zmianą klimatu, udało się im także uwzględnić wiele celów stawianych przed sektorem rolnictwa odpowiedzialnym za produkcję żywności, paliwa i energii, a także działania na rzecz środowiska. Należało zadbać o spójność między bezpieczeństwem żywnościowym UE a celami dotyczącymi zmiany klimatu. Istnieje także potrzeba przeanalizowania najlepszych rozwiązań w zakresie zrównoważonej intensyfikacji produkcji pożywienia, przy jednoczesnej optymalizacji wkładu sektora w zmniejszanie ilości emitowanych gazów cieplarnianych oraz sekwestrację. Europejska strategia na rzecz gospodarki neutralnej dla klimatu do roku 2050 mówi o „wizji koniecznych zmian społeczno-ekonomicznych, w które muszą zaangażować się wszystkie sektory, tak aby do roku 2050 udało się osiągnąć zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych”. Rolnicy i właściciele lasów oraz zrzeszające ich spółdzielnie już podejmują działania na rzecz klimatu, przyczyniając się do osiągnięcia ustalonych celów klimatycznych oraz zwiększając stawiane przed sobą przyszłe cele.

¹ https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

² <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA I BIEŻĄCE WYZWANIA

Na całym świecie obserwujemy konieczność podjęcia pilnych działań dotyczących klimatu. Jednocześnie wciąż rośnie światowy popyt na żywność; według prognoz ONZ liczba ludzi, których trzeba będzie wykarmić w roku 2050 osiągnie poziom bliski 10 miliardów. Obecnie głoduje ok. 800 mln osób. Niektórzy uważają, że odpowiedzią na to jest ograniczenie produkcji w celu złagodzenia skutków wpływu rolnictwa na klimat, ale to nie pomoże rozwiązać problemu związanego z wyżywieniem rosnącej liczby ludności. Trzeba zagwarantować zrównoważoność produkcji. Bardzo ważne jest utrzymanie produkcji na odpowiednim poziomie, by wyżywić ludzi i zwierzęta gospodarskie, jednocześnie jednak nie może to zaszkodzić zasobom naturalnym, wodzie, glebie, klimatowi i różnorodności biologicznej ani korzyściom, jakie przynoszą one ekosystemom. Aby osiągnąć cele porozumienia paryskiego, europejska gospodarka musi do 2050 roku osiągnąć poziom neutralności klimatycznej. Zmniejszenie unijnej produkcji rolnej oznaczałoby przeniesienie jej do krajów, gdzie produkcja mleka, zbóż czy mięsa ma bardziej negatywny wpływ na środowisko, przyczynia się do ucieczki emisji oraz zwiększenia ilości emitowanych gazów cieplarnianych³.

Dwa główne wyzwania, którym musi sprostać rolnictwo w zakresie działań na rzecz klimatu to adaptacja i łagodzenie skutków. Wymaga to zwiększenia efektywności klimatycznej w zakresie produkcji pożywienia, tak aby zaspokoić nasze potrzeby żywieniowe, przy jednoczesnym dbaniu o środowisko. Rolnicy i właściciele lasów muszą dostosować się do zmiany klimatu, a także być w stanie złagodzić swój na nią wpływ lub zwiększyć ilość wychwytywanego dwutlenku węgla. Jedno z większych wyzwań wiąże się ze zmniejszeniem stężenia dwutlenku węgla w atmosferze poprzez zwiększenie zawartości węgla organicznego w glebie lub wykorzystanie innych trwałych środków. Rolnicy i właściciele lasów jako jedyni mają możliwość aktywnego usuwania dwutlenku węgla z atmosfery za pomocą biomasy w celu zrównoważenia emisji.

Rolnicy, właściciele lasów i ich spółdzielnie muszą dostosować się do trudnych warunków meteorologicznych (np. suszy, powodzi, lawin błotnych, strat wywołanych przez kiepską pogodę i nadmierne upały), zmiennych okresów wegetacyjnych i nowych chorób lub chorób pojawiających się w nowych regionach⁴. Postęp w zakresie dostosowywania się już częściowo dokonał się dzięki systemom irygacji, zarządzaniu zasobami wodnymi, nowym technikom hodowli

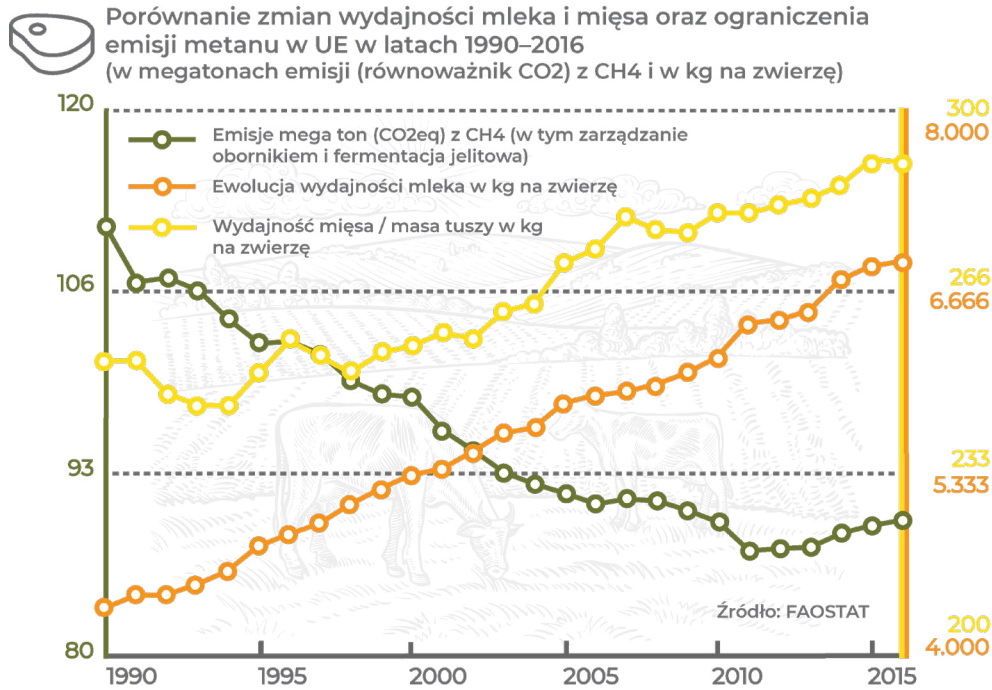
roślin oraz zarządzaniu gruntami. Zwiększa się presja związana z „wodnymi” zjawiskami atmosferycznymi (powodzie, susze, ekstremalne opady czy pożary lasów). Koniecznym jest rozwijanie, zarówno od strony finansowej jak i technicznej, rozwiązań wspierających irygację i projektów w zakresie zarządzania zasobami wodnymi, przy jednoczesnym prowadzeniu prac nad nowymi gatunkami roślin. Dostęp do wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości jest warunkiem koniecznym do przetrwania roślin, zwierząt i ludzi. Co więcej, wykorzystanie wody do produkcji żywności w rolnictwie powinno mieć pierwszeństwo przed innymi zastosowaniami, np. w przemyśle czy branży energetycznej. Największe wyzwania, takie jak zapobieganie pożarom lasów czy optymalizacja zarządzania zasobami wodnymi i ponowne wykorzystywanie wody, wciąż przed nami. Należy się z nimi zmierzyć, aby zapobiegać takim zjawiskom jak porzucanie ziemi, pustynnienie czy niemożliwe do uniknięcia zmiany w systemie płodozmianu wywołujące spadek produkcji. Nowe choroby roślin oraz te już znane, które, z powodu zmiany klimatu rozprzestrzeniają się na coraz to nowe obszary, są wyzwaniem dla sektora roślin uprawnych, owoców, warzyw, kwiaciarnictwa i sektora hodowlanego, a także leśnictwa, gdzie cykl naturalny trwa dziesięciolecia. Aby zapewnić skuteczną adaptację oraz złagodzenie skutków zmiany klimatu zestaw narzędzi, którym dysponują rolnicy musi zawierać praktyczne i możliwe do zrealizowania rozwiązania, a jednocześnie zapewnić niezbędny okres przejściowy, tak aby mogły one zostać rozpowszechnione i być wdrażane przez wszystkie zainteresowane podmioty.

Od 1990 roku unijne rolnictwo zwiększyło swoją średnią wydajność o 25%, redukując jednocześnie o 20% ilość gazów cieplarnianych emitowanych do atmosfery⁵. Dzięki zwiększeniu wydajności, rolnictwu udało się oddzielić skutki środowiskowe od wzrostu produkcji.

Wyzwaniem wciąż jest przenoszenie dobrych praktyk z jednego sektora do drugiego oraz wprowadzanie nowych technologii i innowacji w celu jeszcze większego zmniejszenia skutków. **W przypadku hodowli pewne emisje są nie do uniknięcia, ale mogą one zostać zrównoważone za pomocą sekwestracji dwutlenku węgla w glebie przy produkcji pasz lub poprzez wykorzystywanie - zamiast paliw kopalnych - biogazu wyprodukowanego**

z obornika i pozostałości upraw. Trzeba zwrócić uwagę, że od 1990 r. emisje metanu z rolnictwa w UE spadły o 20%, podczas gdy w tym samym okresie produkcja mleka wzrosła o 60%, a waga tuszy o 15% (patrz wykres). Spadek emisji metanu w znacznym stopniu zrównoważył efekt globalnego ocieplenia wywołany przez inne sektory. Metan potrzebuje 10 lat, by rozłożyć się na dwutlenek węgla, który jest następnie absorbowany przez rośliny w cyklu żywieniowym zwierząt gospodarskich. Aby osiągnąć neutralność węglową do 2050 roku, ilość metanu generowanego przez przeżuwacze nie musi być zatrzymana⁶.

Trzeba głośno powiedzieć, że rolnictwo zajmuje się produkcją żywności. Kluczowe znaczenie dla zrównoważoności działań na rzecz klimatu oraz dla różnorodności biologicznej, jakości gleby, społeczeństwa, bezpieczeństwa żywnościowego i zasobów wodnych ma to, żeby wszystkie zainteresowane strony były w stanie prowadzić konstruktywny dialog. Gotowość konsumentów do kupowania jeszcze bardziej przyjaznego środowisku pożywienia zwiększa się bardzo powoli, mimo podnoszenia się świadomości w kwestii klimatycznej. Dostarczanie zrównoważonej żywności i zapewnianie bezpieczeństwa żywnościowego w przyszłości powinno być priorytetem polityki UE.

POTENCJAŁ NA PRZYSZŁOŚĆ I INNOWACJE

Unijne rolnictwo i leśnictwo ma duży potencjał, który pozwoli wzmocnić dostosowanie się do i złagodzenie skutków zmiany klimatu, tak aby ograniczać emisje, sekwestrować większe ilości dwutlenku węgla i wspierać rozwój gospodarki w sposób zrównoważony. **Przyszłością nie jest zmniejszanie wydajności i przenoszenie produkcji i jej wpływu na klimat (ucieczka emisji czy niedobory wody) do państw trzecich.** Musimy zadbać o to, aby konsumpcja żywności oraz produkcja środków niespożywczych (paliw, środków chemicznych i materiałów wytwarzanych z surowców pochodzenia biologicznego) były zgodne ze wszystkimi celami zrównoważonego rozwoju, także tymi dotyczącymi polityki handlowej.

Gleba odgrywa kluczową rolę klimatyczną. Jest ona podstawą bioróżnorodności, filtruje wodę, ale także dzięki biomasie, a przede wszystkim mikroorganizmom glebowym i humifikacji, może przechowywać dwutlenek węgla. Rolnictwo ma potencjał do tego, aby znacząco

zwiększyć sekwestrację dwutlenku węgla, wykorzystując przykładowo rośliny o głębszym i szerszym systemie korzeniowym czy nawozy organiczne takie jak kompost lub obornik. Sekwestracja dwutlenku węgla za pomocą biomasy, przy użyciu różnych praktyk, pozwala przechowywać ten gaz w cyklu krótkim lub średnim w zależności od typu gleby i warunków klimatycznych. Zależnie od uprawy i odmiany rośliny, 1/3 biomasy korzeniowej ma potencjał do tego, aby znaleźć się w stałych glebowych rezerwach węglowych. Cechą swoistą produkcji rolnej ogółem, a w jeszcze większym stopniu hodowli jest fakt, że emisje wynikają z procesów biologicznych. **Pozytywne jest to, że dzięki pastwiskom i użytkom zielonym sektor hodowli (przeżuwaczy) przyczynia się do utrzymania pochłaniaczy węgla, które kompensują ilość gazów powstałych w wyniku fermentacji jelitowej. Należy na to zwrócić należytą uwagę i uwzględnić w bilansach gazów cieplarnianych.**

³ Kiulla, O., Wójtowicz, K., Żylicz, T., & Kasek, L. (2016). Economic and environmental effects of unilateral climate actions. Mitigation and adaptation strategies for global change, 21(2), 263-278.

⁴ <https://www.eea.europa.eu/publications/cc-adaptation-agriculture>

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agri-environmental_indicator_-_greenhouse_gas_emissions
https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/markets-and-prices/market-briefs/pdf/10_en.pdf

⁶ Allen, M. R., Shine, K. P., Fuglestedt, J. S., Millar, R. J., Cain, M., Frame, D. J., & Macey, A. H. (2018). A solution to the misrepresentations of CO₂-equivalent emissions of short-lived climate pollutants under ambitious mitigation. Npj Climate and Atmospheric Science, 1(1), 16.

Grunty rolne i zwierzęta gospodarskie wykorzystują biomasę (np. trawę, makuchyzroślin oleistych), częściowo wytwarzaną z produktów ubocznych produkcji żywności i środków niespożywczych. Zwierzęta gospodarskie przekształcają te środki niespożywcze na bardzo odżywczą żywność. Sektor hodowlany odgrywa znaczącą rolę w walce z niedożywieniem oraz pomaga osiągnąć cel zrównoważonego rozwoju, jakim jest Zero głodu i Zrównoważony rozwój. Odpowiednia ilość aminokwasów niezbędnych dla zrównoważonej diety może zostać łatwo osiągnięta dzięki włączeniu do niej produktów pochodzenia zwierzęcego.

Wpływ produkcji roślinnej oraz emisje z sektora hodowlanego mogą zostać ograniczone dzięki przyjęciu bardziej pogłębionego podejścia opartego o ideę gospodarki o obiegu zamkniętym oraz wykorzystaniu produktów ubocznych uprawy roślin i hodowli zwierząt, przede wszystkim biogazu z obornika oraz włókien. Pozwoliłoby to także na zastąpienie energii z surowców kopalnych i materiałów (np. opakowania, budownictwo, izolacja, lakiery). Wdrożenie przepisów dotyczących zrównoważonego handlu paszami, roślinami uprawnymi i produktami zwierzęcymi z krajami trzecimi, w tym polityki klimatycznej, może jeszcze bardziej zwiększyć efektywność klimatyczną światowej produkcji rolnej, przyczyniając się jednocześnie do rozwoju gospodarczego, eliminacji ubóstwa i bezpieczeństwa żywnościowego na świecie.

PODEJMOWANE DZIAŁANIA

Europejscy rolnicy, właściciele lasów i ich spółdzielnie zobowiązali się do podejmowania działań na rzecz klimatu. Wzywamy do stworzenia międzysektorowego partnerstwa oraz prowadzenia wspólnie zaplanowanych badań oraz inicjatyw politycznych, które zapewnią spójne działania na wszystkich poziomach społeczeństwa. Uwzględniając to, że stworzone narzędzia oraz wdrażane działania przyczyniły się do wzrostu kosztów produkcji, rolnicy i ich spółdzielnie potrzebują wsparcia finansowego.

■ Dostosowywanie się

Dostosowywanie się do zmiany klimatu wymaga podjęcia środków, które zmniejszą wpływy nadmiernych opadów, ekstremalnych upałów, wiosennych przymrozków i suszy na wzrost roślin, sekwestrację dwutlenku węgla, produkcję biomasy oraz hodowlę zwierząt. Należy prowadzić działania prewencyjne takie jak nawadnianie czy drenowanie, budowanie infrastruktury chroniącej przed mrozem i gradem, prawa do wody, użyźnianie gleby (biologiczne, chemiczne czy fizyczne), systemy i narzędzia zarządzania

ryzykiem, tak aby objęły one możliwie największą liczbę rolników. W czasie suszy możliwości retencji wody, jakimi dysponują tereny podmokłe muszą być uznane za odpowiedź wpisującą się w dostosowywanie się do zmian klimatu oraz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego. W pewnych sektorach, np. wina i leśnictwa, przystosowanie środków dostosowywania się do zmian klimatu do warunków geograficznych musi być możliwe.

Rośliny i sektor hodowlany zapewniają to, że w określonych miejscach funkcjonują odmiany roślin i gatunki zwierząt najlepiej dostosowane do panujących tam warunków. **Europejscy rolnicy i spółdzielnie rolne muszą mieć dostęp do tych osiągnięć technologicznych w celu pokonania wielu wyzwań, takich jak utrzymanie konkurencyjności, dostosowanie się do zmian klimatu oraz zapewnianie odpowiedniej podaży żywności wysokiej jakości.** Nowe techniki hodowli roślin mogłyby poprawić tolerancję odmian roślin na stres związany z warunkami wodnymi i atakami szkodników. Każda nowa technika hodowli powinna zostać indywidualnie przeanalizowana i omówiona przez ekspertów oraz w oparciu o kryteria czysto naukowe. Nie możemy pozwolić sobie na tracenie czasu i niestosowanie najnowszych technologii. Podobnie w leśnictwie: wysokiej jakości nasiona odpowiednich gatunków drzew pozwolą na lepsze dostosowywanie się do zmiany klimatu i ograniczenie szkód w lasach.

Integrowana ochrona roślin (w tym możliwość stosowania zatwierdzonych środków ochrony roślin) to konieczny element działań w zakresie adaptacji, której celem jest zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w sytuacji, kiedy choroby i szkodniki nie przestają się rozprzestrzeniać, zagrażając produkcji żywności. Obejmuje to możliwość stosowania środków ochrony roślin, które zostały uznane za bezpieczne przez odpowiednie organy władzy.

Środki dobrowolne, korzystające ze wsparcia władz lub przedstawicieli sektora prywatnego, które promują działania na rzecz klimatu oraz zapewniają rolnikom zwrot z inwestycji powinny być wspierane za pomocą unijnych przepisów. Każdy rolnik powinien mieć możliwość dostępu do jak najlepszych środków dostosowywania się do zmian klimatu, dostosowanych do jego(jej) konkretnych potrzeb i móc liczyć na zestaw najlepszych opcji i odpowiednie doradztwo. Ma to szczególne znaczenie, gdyż każde gospodarstwo jest wyjątkowe i ma inne potrzeby związane z odpornością klimatyczną.

■ Łagodzenie

Pierwotna produkcja żywności w sposób nieunikniony wiąże się z emisjami gazów cieplarnianych. Jednakże łagodzenie skutków

zmiany klimatu w rolnictwie musi kroczyć ścieżką coraz bardziej zrównoważonej produkcji oraz skuteczności w zakresie gazów cieplarnianych, zmniejszając ilość emitowanych gazów cieplarnianych z wyprodukowanej jednostki. Produkcja niespożywczych zasobów odnawialnych może w sposób istotny przyczynić się do zmniejszenia ilości gazów cieplarnianych emitowanych przez inne sektory, np. wykorzystanie surowców pochodzenia biologicznego do budowy lub wykorzystywanie biopaliw w transporcie.

Należy przestać marnować żywność. Jednym z celów zrównoważonego rozwoju jest Zrównoważona konsumpcja i produkcja. Jego zadaniem jest zredukowanie do roku 2030 o 50% ilości marnotrawionej żywności. Według szacunków, na całej długości łańcucha żywnościowego, 20% żywności produkowanej w UE jest tracone lub marnowane⁷. Przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności jest bardzo ważnym elementem działań na rzecz klimatu. Podnoszenie świadomości wśród konsumentów i innych podmiotów w łańcuchu żywnościowym na temat wartości żywności doprowadzi do zwiększenia szacunku do żywności, a tym samym do zmniejszenia ilości odpadów.

Badania i innowacje leżą w samym centrum działań na rzecz łagodzenia skutków zmiany klimatu. Silne unijne rolnictwo pozwoli zapewnić, że inicjatywy badawcze będą obejmować wszystkie sektory, a rolnicy będą w stanie wprowadzić wszystkie innowacyjne rozwiązania. Europejskie ramy dla badań i innowacji powinny mocno angażować się w działania grup zajmujących się rolnictwem i brać udział w wytyczaniu drogi, którą należy podążać, mierząc się z wyzwaniami w zakresie zrównoważoności. Transfer wiedzy oraz usługi doradcze mają kluczowe znaczenie dla przenoszenia innowacyjnych rozwiązań na grunt praktyczny.

Hodowla roślin i zwierząt powinna skupiać się na poprawianiu wydajności klimatycznej produkcji. Nowe techniki hodowli mają ogromne znaczenie w osiągnięciu celów w sposób efektywny i w odpowiednim czasie.

Trzeba zachęcać rolników do inwestowania w technologie komercyjne pozwalające zmniejszyć ilość emitowanych gazów cieplarnianych i zwiększające wychwytywanie dwutlenku węgla oraz wspierające proces recyklingu. Ww. technologie obejmują rolnictwo precyzyjne, biogazownie wychytujące metan z obornika. Wykorzystywanie energii zewnętrznej i ze źródeł kopalnych (elektryczność i paliwo) do produkcji rolnej powinno być ograniczane dzięki wydajnym urządzeniom, oświetleniu oraz – tam, gdzie jest to możliwe - zastępowaniu ich przez biopaliwa oraz inne rodzaje energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. **Koncepcja gospodarstw**

produkujących energię elektryczną może pozwolić na zwiększenie efektywności energetycznej gospodarstw, zmniejszenie ilości zużywanej energii oraz na ułatwienie procesu zastępowania - na poziomie gospodarstw - paliw kopalnych odnawialnymi.

Emisje tlenu azotu są jednym z głównych skutków klimatycznych produkcji roślinnej⁸. Można je ograniczyć poprzez utrzymanie okrywy glebowej, zwiększenie ogólnej produktywności gleby (np. plonów), a także poniesienie wydajności azotowej (tj. wchłaniania azotu przez rośliny). Uprawy wiążące azot, takie jak rośliny strączkowe, stosowane w systemie płodozmianu, kompost oraz poddany obróbce obornik powinny pozwolić dodatkowo ograniczyć stosowanie nawozów mineralnych. Ponadto dalsze stosowanie technik rolnictwa precyzyjnego może także pozwolić na dodatkowe zmniejszenie ilości stosowanych nawozów. Rolnicy powinni być wynagradzani za przyjmowanie i stosowanie - efektywnych rozwiązań w zakresie azotu.

Zastępowanie paliw kopalnych przez energie odnawialne i zwiększanie wydajności energetycznej mają kluczowe znaczenie, aby złagodzić zmianę klimatyczną. **Trzeba pamiętać, że rolnictwo i leśnictwo mogą znacząco pomóc w procesie zastępowania paliw kopalnych dzięki wykorzystywaniu produktów ubocznych. Dyrektywa OZE II jest niewystarczająco ambitna pod względem ułatwiania dostępu do rynku organicznego węgla na biomasę z europejskiego rolnictwa i leśnictwa.** Dlatego też utrudnia osiągnięcie unijnych celów w zakresie klimatu, energii, biogospodarki i gospodarki o obiegu zamkniętym. **Należy wprowadzić w niej zmiany, tak aby zobowiązać państwa członkowskie do zapewnienia dostępu do sieci elektroenergetycznej, planowania i wsparcia cenowego, aby umożliwić rolnikom i ich spółdzielniom dostęp do rynku odnawialnego gazu i energii elektrycznej.** Transport jest odpowiedzialny za prawie jedną czwartą emisji gazów cieplarnianych w UE oraz jest głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w miastach. Trzeba więc wzmocnić rolę unijnych certyfikowanych biopaliw pochodzenia roślinnego w działaniach na rzecz klimatu. Należy koniecznie unikać wirtualnego włączania energii ze źródeł odnawialnych. Przepisy UE powinny przewidzieć nowe normy paliwowe obejmujące mieszanki o wyższej zawartości biopaliw.

⁷<http://www.eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

⁸https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agri-environmental_indicator_-_greenhouse_gas_emissions

■ Aktywnie angażować się w zmniejszanie ilości dwutlenku węgla w atmosferze

Rolnictwo i leśnictwo jako jedyne, dzięki fotosyntezie, mają zdolność do zmniejszenia ilości dwutlenku węgla znajdującego się w atmosferze. Można określić pięć różnych podejść: 1) sekwestracja dwutlenku węgla w postaci organicznego węgla w gruncie przy wykorzystaniu systemu korzeniowego oraz biomasy naziemnej (humifikacja); 2) drewno; 3) inne produkty biomasy o dłuższym trwaniu; 4) wychwytywanie i składowanie węgla oraz 5) bioenergia z wychwytywanego i przechowywanego węgla. Należy przyznać, że wszystkie drogi prowadzące do osiągnięcia celów porozumienia paryskiego w zakresie temperatury wymagają usuwania CO₂ z atmosfery na szeroką skalę. Jedną z nich jest bioenergia.

Badania i innowacje powinny skupiać się na różnych technikach sekwestracji węgla oraz na opracowaniu wspólnej metodologii w zakresie tego, w jaki sposób obliczać ilość sekwestrowanego dwutlenku węgla lub dodanego do gruntów i biomasy. Wysiłki rolników i właścicieli lasów wspierające inne sektory w ich staraniach o zmniejszenie poziomu emisji muszą także być dostrzeżone przez decydentów politycznych oraz całe społeczeństwo. Należy to zrobić, aby zmaksymalizować potencjał redukcji dwutlenku węgla z atmosfery i złagodzić emisje gazów cieplarnianych.

Sekwestracja dwutlenku węgla za pomocą korzeni, biomasy naziemnej i praktyk rolnych oraz metoda liczenia muszą być spójne bez względu na produkt końcowy. W rozliczaniu emisji dwutlenku węgla, obliczanie zdolności sekwestracyjnych poszczególnych upraw czy użytków zielonych musi odbywać się na takich samych zasadach i opierać się o naukowe podstawy. Tak samo zawartość węgla organicznego w gruncie, która może zwiększać się dzięki stosowaniu obornika czy biogazu powstałego w procesie trawienia musi także zostać uwzględniona w obliczeniach potencjału sekwestracyjnego gruntów. Pozytywny wpływ działań prowadzonych na użytkach zielonych, rozwój obszarów wiejskich i bioróżnorodności muszą być uwzględniane jako czynniki przyczyniające się do osiągnięcia pozostałych celów zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważone zarządzanie lasami, które uwzględnia regularne pozyskiwanie surowca umożliwia wykorzystanie drewna i włókien drzewnych. Decydenci polityczni powinni zachęcać do zastępowania węgla produktami z

drewna mogącymi zastąpić materiały, których produkcja wymaga dużej ilości energii i generuje dużo dwutlenku węgla oraz do zastępowania nieodnawialnych materiałów i paliw kopalnych. Drewno oraz inne rodzaje biomasy (np. materiały izolacyjne), mogą sekwestrować i przechowywać dwutlenek węgla wychwycony z atmosfery przez dziesiątki, a nawet setki lat. Drewno i inne rodzaje biomasy, które są wykorzystywane np. w tekstyliach, mogą być uznane za materiał, który przechowuje dwutlenek węgla wychwycony z atmosfery przez lata, a nawet setki lat.

Tak samo jak w przypadku emisji gazów cieplarnianych, za które odpowiadają sektory wykorzystujące grunt, wspólna metodologia w kwestii obliczania sekwestrowanego węgla musi opierać się na dowodach naukowych, a najlepiej gdyby była przyjęta przez organy międzynarodowe. Uwzględniając różne techniki sekwestracji dwutlenku węgla, widać, że sektor rolnictwa i leśnictwa może osiągnąć poziom zrównoważonej produkcji pożywienia oraz usuwać dwutlenek węgla znajdujący się w atmosferze. **Rolnicy i właściciele lasów powinni otrzymywać wynagrodzenie za wyniki osiągane w zakresie sekwestracji. Wynagrodzenie to może przyjąć formę kredytów opartych o dane rynkowe. Bardzo istotne z punktu widzenia wspólnoty rolniczej jest to, aby aktualne praktyki nie podlegały karze.**

Sytuacja ekonomiczna rolników związana z ograniczonym budżetem WPR oraz wzrastającymi ambicjami nie pozostawia zbyt wielkiego pola do działania. Obecna WPR już dziś przyczynia się do realizacji działań na rzecz klimatu w ramach pierwszego i drugiego filara. I o ile WPR powinna nadal wypłacać środki na działania podejmowane przez rolników, to ich wyniki (np. towary rolne, dobra publiczne, kredyty węglowe) powinny być opłacane przez rynek. Karanie za emisje z rolnictwa przyniesie nieprzewidywalne społeczne i ekonomiczne skutki na wsi, w tym zamieszki społeczne, niekorzystnie wpłynie na sytuację gospodarczą obszarów wiejskich i wyprze zrównoważoną produkcję rolną poza UE. Odpowiednio finansowana WPR ma ogromne znaczenie dla zwiększenia potencjału większych ambicji w kwestiach środowiskowych.

Te obszary, które są mniej wydajne, jeśli chodzi o środowisko mogą zostać wyłączone z produkcji i przywrócone wyłącznie, jeśli rolnicy i właściciele lasów otrzymają odpowiednie rekompensaty, jeśli własność gruntów i w ogóle prawa własności są przestrzegane oraz jeśli podmiot uprawiający grunt może z tytułu tej pracy zapewnić sobie utrzymanie.

■ Polityka i handel

Strategia Komisji w zakresie neutralności klimatycznej obejmuje wszystkie sektory. Komisja szacuje, że realizowane dziś polityki doprowadzą do 2050 roku do 60% zmniejszenia poziomu emisji, co znaczy, że będzie należało zintensyfikować wysiłki, aby w tym samym czasie osiągnąć poziom neutralności węglowej⁹. Do roku 2050 nie uda się wyeliminować wszystkich emisji, a największa część gazów cieplarnianych będzie niechybnie rezultatem działalności rolnej ze względu na powiązane z nią emisje biologiczne. W celu osiągnięcia neutralności węglowej do roku 2050, emisje te będą musiały być zrównoważone przez LULUCF oraz, jeśli to możliwe, technologie usuwania dwutlenku węgla, które będą musiały być przedmiotem prac badawczych, tak aby mogły być szybko realizowane w praktyce. Rolnictwo już dziś może dostarczyć przykładów takich technik.

Komisja powinna przyjrzeć się mechanizmom, które umożliwiałyby wypłacanie wynagrodzenia przez sektor prywatny (osoby indywidualne, fundacje, przemysł) z tytułu wysiłków na rzecz sekwestracji węgla. **Dziś realizowane są już projekty, w ramach których rolnicy otrzymują kompensacje od sektora prywatnego za działania na rzecz klimatu. Komisja powinna stworzyć programy, które będą uwzględniać dwutlenek węgla usuwany przez rolników (emisje ujemne). Tego typu programy nie mogą być w sprzeczności z Systemem Handlu Emisjami ani z rozporządzeniem w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego. Wyjątkowa rola, jaką odgrywa rolnictwo w działaniach na rzecz klimatu - co zapisano w porozumieniu paryskim - musi zostać potwierdzona w programie kredytów węglowych.** Kluczowe znaczenie ma to, aby rolnicy i właściciele lasów oraz spółdzielnie były zachęcane do podejmowania tych działań. Możliwość stworzenia rolnikom dodatkowego źródła dochodów za pośrednictwem kredytów węglowych wypłacanych z prywatnych środków, pozwoliłaby w sposób zrównoważony zwiększyć produktywność gospodarstw zgodnie z celami w obszarze działań na rzecz klimatu oraz różnorodności biologicznej gruntów. **Ogromne znaczenie ma to, aby bardziej ambitne działania na rzecz klimatu w sektorze rolnym nie były finansowane z budżetu WPR, ale z innych mechanizmów opartych na prywatnych lub publicznych funduszach dopuszczalnych przez unijne przepisy.**

Szacuje się, że w ramach bieżącej polityki dalsze redukcje emisji w sektorze będą nieznaczące (m. 0,5 a 3% do roku 2030). Wzywamy państwa członkowskie do zrównoważenia emisji z rolnictwa na mocy ram LULUCF. Pozwoli to zrównoważyć blisko 13% emisji na terenie całej UE. Jedynym sposobem szybszego zmniejszenia emisji z rolnictwa bez wywierania presji na produkcję, co mogłoby przyczynić się do wycieku dwutlenku węgla, jest wprowadzenie zachęt za podejmowanie działań łagodzących.

Wszystkie wysiłki prowadzące do zmniejszenia poziomu emisji unijnego rolnictwa inne niż zachęcanie i poszerzanie usług doprowadziłyby do skurczenia się unijnego rolnictwa oraz do utraty przez nie konkurencyjności. Unijne straty w zakresie eksportu oraz wzrost importu oznaczają, że globalnie, w najlepszym razie, mielibyśmy zmniejszenie poziomu światowych emisji o 0,5%, co wynikałoby raczej z ogólnego wzrostu emisji i utraty gruntów wykorzystywanych do celów rolnych¹⁰. IPCC w specjalnym raporcie w sprawie zmiany klimatu i ładu zwraca uwagę na znaczenie globalnego wzrostu produktywności dla zmniejszenia presji wywieranej na dziewicze ekosystemy¹¹. Polityka UE dotycząca rolnictwa i klimatu nie może być sprzeczna z tymi zaleceniami.

Jakiegokolwiek osłabienie dotychczasowej unijnej ochrony produktów rolnych mogłoby umniejszyć znaczenie wysiłków na rzecz zmniejszenia emisji, przede wszystkim w sektorze hodowlanym, i mogłoby się przyczynić do tego, że światowy poziom redukcji emisji nie zostałby osiągnięty. Należy o tym pamiętać we wszystkich negocjacjach handlowych. **W związku z tym, że działania na rzecz klimatu powinny mieć charakter priorytetowy, to kwestia ta powinna znaleźć się we wszystkich umowach handlowych. Jeśli okaże się to konieczne, UE powinna zawiesić preferencje taryfowe za niestosowanie się do zapisów porozumienia w sprawie zrównoważonego rozwoju, w przypadku gdy może ono zachwiać warunkami konkurencji na niekorzyść producentów z UE. Stworzenie ram klimatycznych dla polityki handlowej może nawet pozwolić partnerom na łatwiejsze prowadzenie wymiany handlowej, wykorzystanie przewagi komparatywnej i zwiększenie dobrobytu gospodarczego.**

⁹ A Clean Planet for all A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy

¹⁰ An economic assessment of GHG mitigation policy options for EU agriculture (EcAMPA, 2015)

Economic Assessment of GHG mitigation policy options for EU agriculture (EcAMPA 2, 2016)

¹¹ <https://www.ipcc.ch/report/srccl/>

Copa i Cogeca to zjednoczony głos rolników i spółdzielni rolniczych w UE. Wspólnie organizacje zapewniają stabilność, innowacyjność i konkurencyjność unijnego sektora rolnego i gwarantują bezpieczeństwo żywnościowe 500 milionom osób w Europie. Copa reprezentuje ponad 22 mln rolników i ich rodzin, a Cogeca – interesy 22 tys. spółdzielni rolniczych. Zrzeszają 66 organizacji z państw członkowskich UE.

**Farmers
ClimAct**

www.farmersclimact.eu

